

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

- **Britanska historiografija se razvijala saglasno evropskim tradicijama razvoja istorijske nauke XIX i XX vijeka. Istina je da je ona ranije nego drugdje izlazila iz voda tradicionalne i političke događajnosti i da se, posebno počev od šezdesetih godina XX vijeka, usredsredila na društvo i njegove socijalne fenomene.**

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA

–VELIKA BRITANIJA

Džordž M. Travelijan)

(1876-1962)

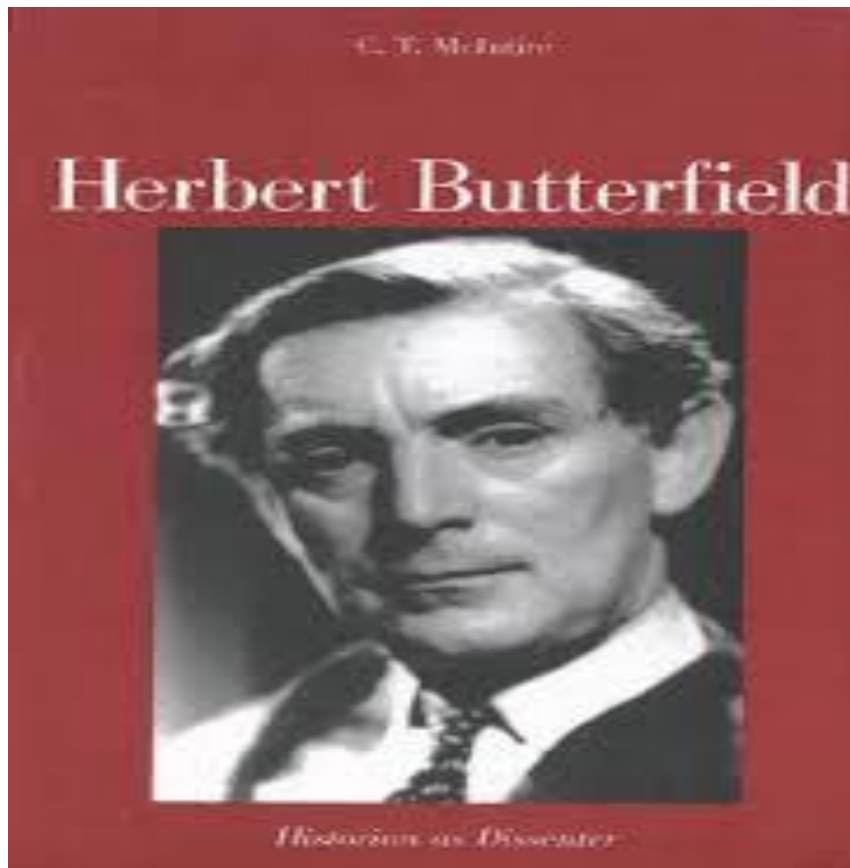
britanska socijalna istorija

- pod pojmom socijalne istorije podrazumijevao **istoriju iz koje je izostavlje na politika**, dok u njegovim djelima nema niti statističke dokumentacije ni društvene strukture kao predmeta istraživanja.
- Za Travelijana istorija je bila prije svega umješnost pripovijedanja koja zabavlja i poučava čitaoce a pisac, umjesto isključivo naučnim metodama, treba da se služi maštom i uživljavanjem. Ovdje se već uočava trend napuštanja hermetičnog naučnog jezika istorijske nauke, njenih strogih metoda utvrđivanja činjenica i tendencija ka povratku istoriji kao književnoj vrsti čitljivoj i razumljivoj širokom krugu čitalaca

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

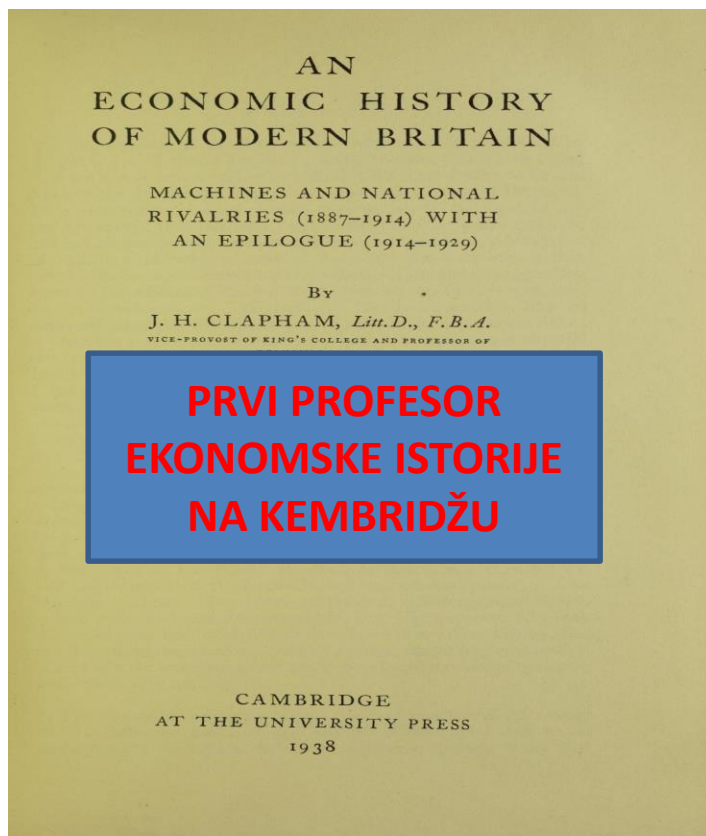
*Herbert Butterfield (1900-
1979);*

Lewis Namier (188-1960)

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

*John H. Clapham (1873-
1946)*

**PRVI PROFESOR
EKONOMSKE ISTORIJE
NA KEMBRIDŽU**

George Kitson Clark,

**POČEO ISTRAŽIVANJA
DRUŠTVENIH STRUKTURA
U ISTORIJSKOJ NAUCI**

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

SOCIJALNI ISTORIČARI

- Predhodno navedena imena historičara otvorili su vrata istraživanju društvenih struktura u historijskoj nauci, svojom sintezom o nastanku viktorijanske Engleske (1962), pripadali su generaciji socijalnih historičara čija su djela deskriptivna, bez teoretskih argumentacija.

Oral History –usmena istorija

- U historijska istraživanja se uključuje kompjuterska tehnika koja omogućava uvođenje kvantitativnih metoda, analizu grupisanih podataka, istraživanja različitih elita, demografskih kretanja i slično. Kompjuterski su izrađene *prozopografije* poslanika u parlamentu i drugih društvenih elita, omogućeno širenje kvantitativnih metoda. Važnu ulogu u razvoju socijalne historije dobija *istorija gradova*, a u istraživanjima lokalnog stanovništva i običnih ljudi posebno mjesto ima (*Oral History*), usmena istorija. Pod usmenom historijom obično se podrazumijeva sjećanje,

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

BR

BRITANSKA SOCIJALNA ISTORIJA

BRITANSKA SOCIJALNA ISTORIJA

- nastala iz različitih teorijskih korijena a proširena je usmenom i istorijom žena kroz organizovanje istorijskih radionica uglavnom izvan akademskoga kruga i Univerziteta. Glavne teme istraživanja postaju materijalna kultura, odnosi u društvu i među polovima, elite, zločin, profesije, seljaci, proleter, porodica, djetinjstvo, domaćinstvo, rad i radnička klasa, narodna kultura, te čitav niz antropoloških tema poput religije, književnosti, narodnih običaja.

- Razvoj socijalne istorije praćen je i razvijenom kritikom i osporavanjem. Kritici je najviše izložen dio socijalne istorije koji se bavi konstrukcijom modela (uopštavanjem, generalizacijom) i ona ide do osporavanja cjelokupne naučne metodologije istorijske nauke.

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

PRVI BROJ IZAŠAO 1952

MARKSISTIČKA ISTORIOGRAFIJA

- U Velikoj Britaniji je veoma prisutan uticaj marksističkih historičara unutar socijalne historije, iako je poznato da se u Velikoj Britaniji, kao prvoj zemlji industrijske revolucije nikada nije razvio marksistički revolucionarni pokret. Međutim, historičari marksisti još od 1952. godine izdaju časopis *Prošlost i sadašnjost (Past and Present)* u kojem se vodi glavna diskusija oko tema i načina istraživanja, značenju socijalne historije i novih istraživanja i po tome se ovaj časopis može porediti sa *Analima* ili sa *Geschichte und Gesellschaft*, časopisom njemačke historijske socijalne nauke. Unutar kruga marksističkih historičara nastala su istraživanja o prirodi apsolutizma, feudalizma, razvoju kapitalizma, značenju engleskog građanskog društva, uticajima industrijalizacije na život radničke klase, ulozi radničke aristokratije.

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

Eric Hobsbawn

1917 – 2012

MARKSISTA

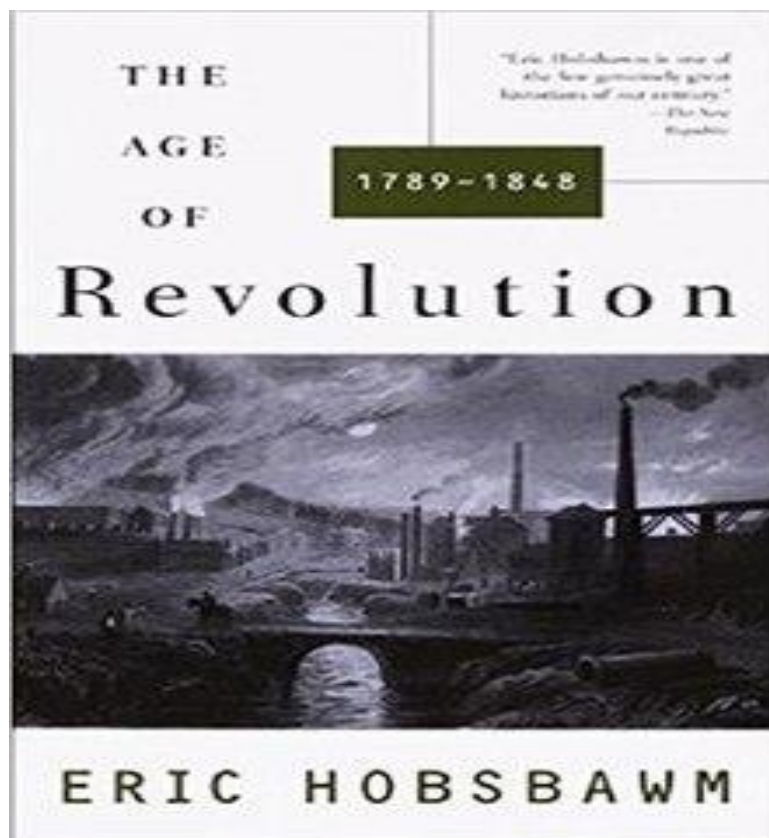
- Među najpoznatije savremene istoričare spada i *Eric Hobsbawn* koji čita Marksa različito od ortodoksnih marksista.

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

Eric Hobsbawn

1917 – 2012

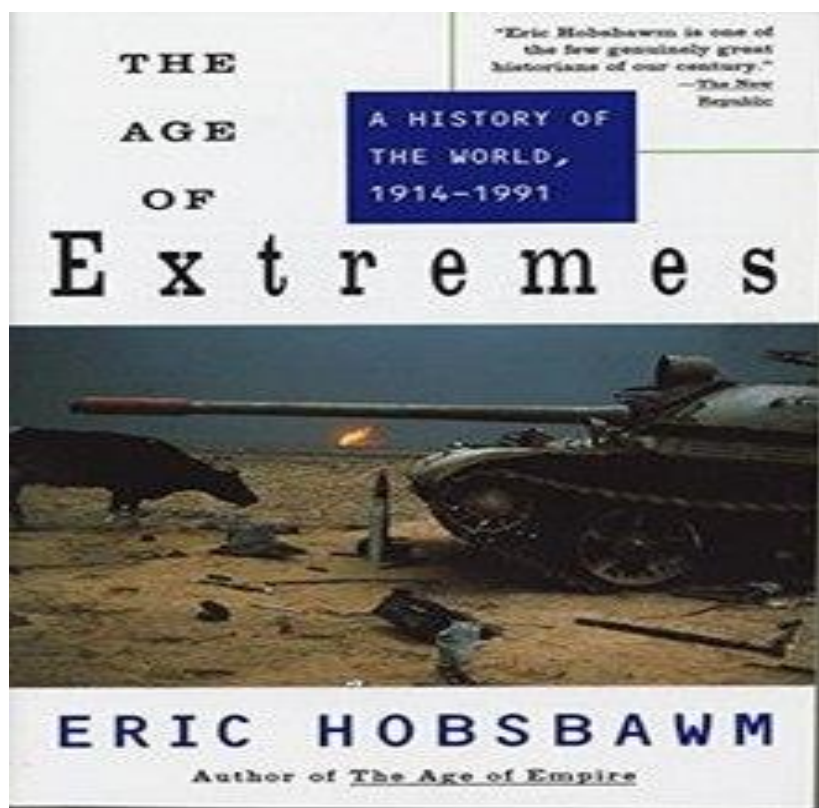

RAZUMIJEVANJE

- Hobsbawm pravi jasnu razliku između cjeline društvenog razvoja i pojava dugog trajanja i potrebe njegovog saznavanja posredstvom razvoja različitih područja društvenoga života i njegovih segmenata, čime se, pored ostalih, bavi i socijalna istorija. Njegova šire poznata djela o društvenom razvoju u XIX vijeku, epohi revolucija (1789-1848) sadrže analize ekonomskih, socijalnih, političkih i kulturnih pretpostavki pomoću kojih nastoji da odgovori na pitanje kako dvojna revolucija (francuska i industrijska) utiču na promjenu društvenih struktura, njihovom međusobnom odnosu i regionalnom uticaju.

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

ERIC *HOBBSAWN*

MARKSISTA

- Analiza istraživanja nedvosmisleno pokazuje da Hobsbawm najviše zanimaju strukture (socijalne, ekonomske, političke) ali i događaji, pojedinci i grupe unutar društvene cjeline i njihovog međusobnog odnosa.

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

ERIK HOSBAUM

Erik Hobsbaum
DOBA CARSTVA
1875–1914.

ERIK HOSBAUM

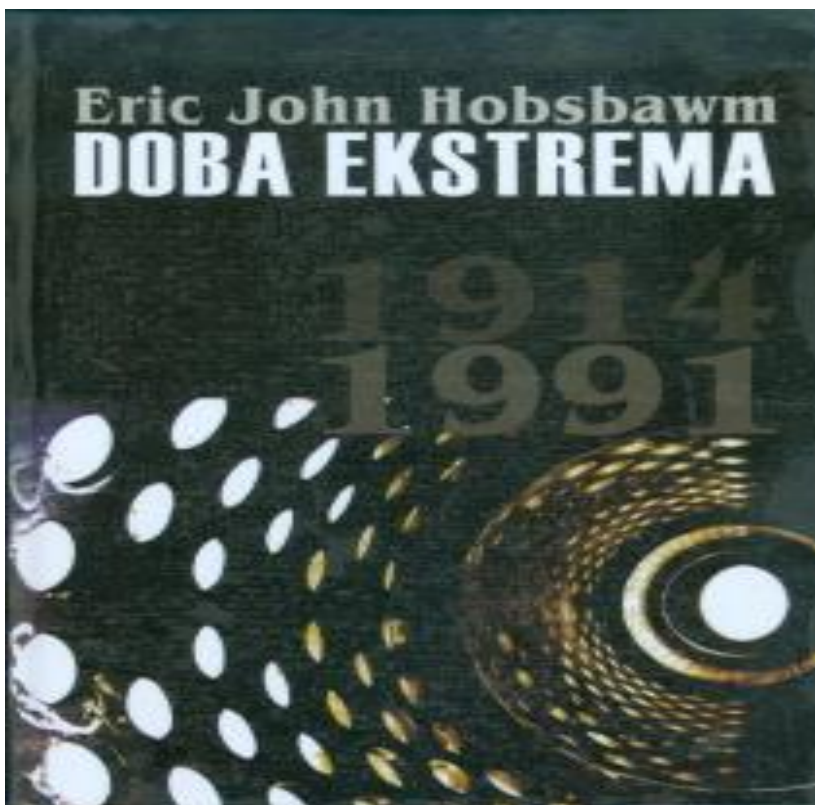

Erik Hobsbaum
Kraj kulture
Kultura i društvo u XX veku

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

ERIK HOSBAUM

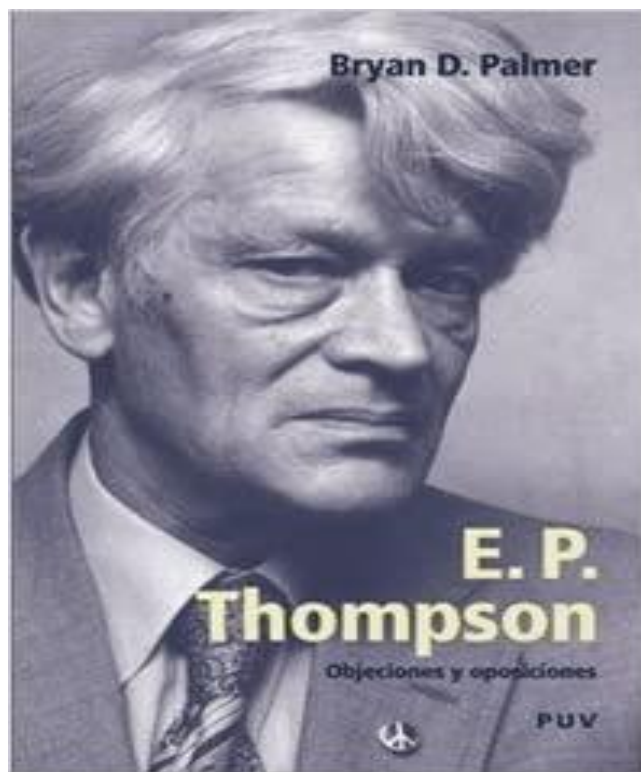

ERIK HOSBAUM

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

Edward Palmer Thompson
(1924 1993)

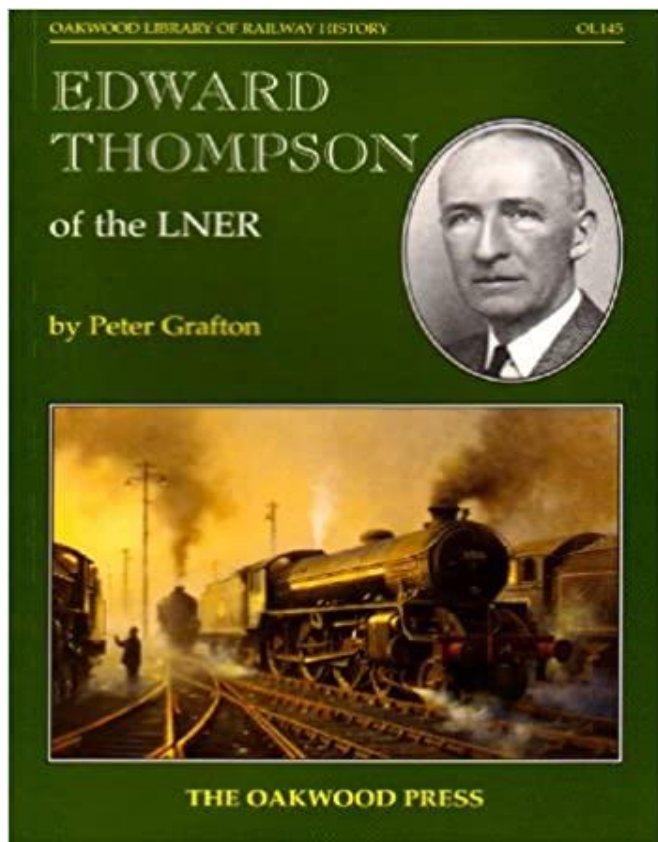

JEDAN OD KLASIKA BRIT. IST.

- Navedeni način istraživanja i promišljanja istorije je vremenom usmjerio pažnju od vrha (vladar, elita, heroji, znameniti pojedinci) ka društvenoj periferiji, prema običnom čovjeku i njegovim potrebama, odnosno prema iskustvu društvenih pokreta, malih grupa i pojedinaca. Ova istorija odozdo ili kako je **Amerikanci zovu od dna nagore** (*history from bottom up*) ima od šezdesetih godina kao svog najpoznatijeg predstavnika *Edwarda Thompsona*

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

Edward Palmer Thompson
(1924 1993)

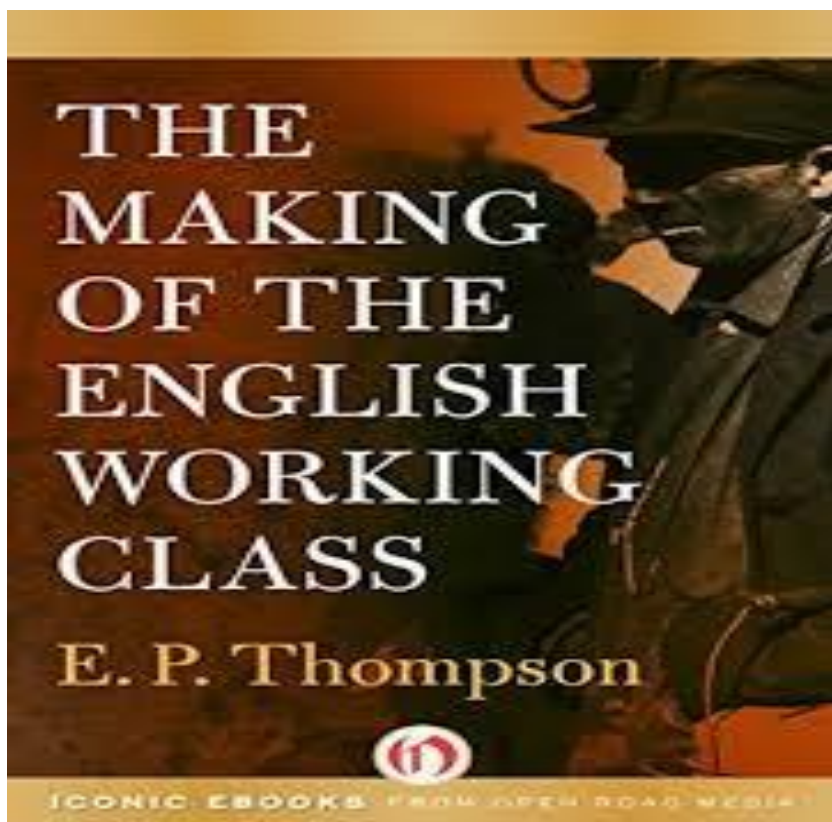

Najviše citirani istoričar

- Thompsonovo djelo o stvaranju britanske radničke klase između 1730. i 1832 (objavljeno 1963) postalo klasika o kojoj se mnogo raspravljalo. Tvrdi se da je ovo djelo najviše uticalo na američku antropološki usmjerenu istoriju i da je Thompson, poslije Brodela, najčešće citirani istoričar. Thompson se smatra i pretečom *savremene kulturne istorije* jer je u pristupu istraživanja prošlosti društva, pažnju usmjerio na pokret masa, njene motivacije, zajedničkim vrijednostima i načinima ponašanja, proučavanju mentaliteta i narodne kulture i, posebno, doživljenog iskustva na društvenom dnu. Njegova glavna tema su klasni sukobi, a njegovo djelo *Stvaranje radničke klase* smatra se djelom socijalne istorije koje pobija pojednostavljenu predstavu ekonomističkog marksizma, jer je autor u makroistoriju društvenih promjena uveo i društveni proces - kulturu i ljudsko ponašanje.

SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –VELIKA BRITANIJA

Edvard Thompson

Kulturno oblikovanje radničkog ponašanja

- Thompson se bavi kulturnim oblikovanjem radničkog ponašanja i svijesti i, za razliku od marksističkog shvatanja po kojem je klasna svijest automatski i racionalan odgovor datim ekonomskim strukturama, pokazuje da je klasa posljedica procesa na osnovu zajedničkoga iskustva uz pomoć kojeg ljudi artikulišu identitet svojih interesa. Thompson napušta dotadašnji intreres historičara za kvantitativno određenje poput nadnica životnog standarda i izvodi zaključak da je glavna pokretačka snaga historijskih promjena kultura i da ne postoji jednostavna korelacija ekonomskih snaga i kulturnih dobara, posebno ne na osnovi marksističkoga učenja o bazi i nadgradnji. Značaj Thompsonova djela je u preobražaju shvatanja marksizma. Odbacujući ga kao zatvoren sistem, Thompson se istovremeno zalaže za otvoreno istraživanje i kritiku koja se može pozivati na Marksa, za kojeg tvrdi da je bio prvi strukturalist.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

- **TRI FAZE RAZVOJA**
- *U vrijeme hladnog rata preovladavao je konsezus o značaju SAD kao lidera slobodnoga svijeta koji stoji naspram totalitarizma u SSSR-u.*
- *Šezdestih godina vijetnamski rat i previranja na fakultetima (1968) ubrzavaju polarizaciju među istoričarima.*
- *Sedamdesetih godina dolazi do velikog preobražaja profesionalne istorije i njene fragmentacije, da se postavlja pitanje da li istorija još postoji kao disciplina i imaju li uopšte istoričari, koji su se razmiljeli po usitnjenim specijalnostima, više išta zajedničko kao temu za diskusiju.*

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Prva faza razvoja

Doba ideološkog zamrzavanja

- U prvoj fazi (doba ideološkog zamrzavanja) tradicionalni američki mit (*melting pot*) doživio je vrhunac. Taj mit je podstaknut slomom Evrope pod nacizmom i ratnim strahotama u njoj. Vjerovalo se da su SAD bolje i drugačije od Evrope zato što crpu snagu iz svojih savršenih demokratskih institucija i da je progres ugrožen samo od komunizma, te su zato SAD morale preuzeti odgovornost za ostali svijet. Stvoren je konsenzus u istoriji koji je negirao značenje društvenih i političkih suprotnosti u SAD, a u amerikanizaciji doseljenika i nastajanju jednoobrazne američke nacije vidjela se samo srednja bijela klasa. Poriče se revolucionarnost američkoj revoluciji, ona se sagledava kao konzervativan i tradicionalan odgovor na dominaciju Velike Britanije.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA – SAD

INTELEKTUALNA ISTORIJA

200-GODINA OD REVOLUCIJE- 1976

- Tek od šezdesetih se javljaju brojna revizionistička historiografska djela koja u dominantnu unificiranu predstavu unose pluralističku viziju. Naglo se širi *intelektualna istorija*, odnosno istorija koja se bavi idejama stvaralačkih mislilaca. Do značajnog porasta interesa javnosti za američku istoriju dolazi u vrijeme proslave 200-godišnjice revolucije (1976). Tada je u SAD registrovano oko 4500 istorijskih društava, a poseban napredak u razvoju bilježe muzeji i arhivi. Dolazi do prave eksplozije interesa za prošlost unutar koje se rađaju *nova ekonomska, nova socijalna, nova politička i nova intelektualna istorija*.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

nova ekonomska, nova socijalna

*nova politička i nova
intelektualna istorija*

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

MIJEŠANA SALATA

- Od sredine šezdesetih sve više se usvaja stanovište da SAD nijesu samo *melting pot* (lonac za topljenje), već više liče na posudu miješane salate, sa različitim začinima, te se u tom smislu istraživanja okreću multikulturalnoj i multirasnoj karakteristici američkog društva prožetog napetostima i konfliktima. Istražuje se istorija afričkih i indijanskih Amerikanaca, Hispanjola (Meksikanaca, Portorikanaca i drugih useljenika iz Južne Amerike), kao i bijelih manjina koje nijesu uključene u anglosasku protestanstku elitu.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Crna istorija

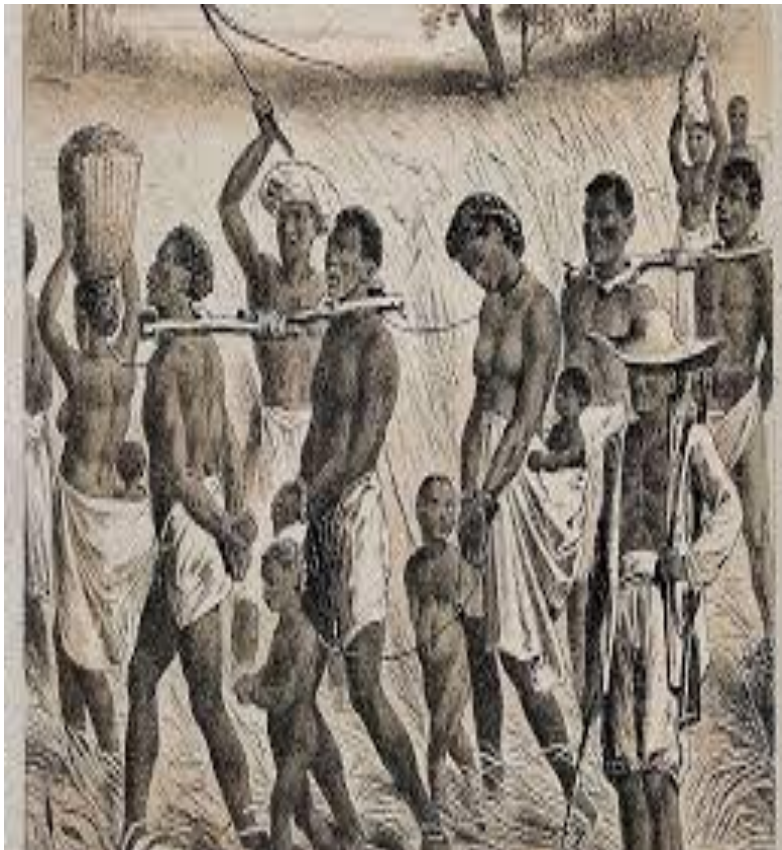

Crna istorija

- Poseban uspon bilježi *crna istorija*. Odnosno, istorija koja se bavi istraživanjima američkog paradoksa da se učenje o prirodnim pravima i jednakosti svih ljudi ili san o slobodi ostvarivao preko leđa crnih robova (tvorci Deklaracije o nezavisnosti bili su robovlasnici). Vremenom je među istoričarima stasala generacija crnih nacionalista, koji insistiraju na različitosti iskustva crnih Amerikanaca i smatraju da samo oni mogu interpretirati crnačku prošlost. Od sedamdesetih na univerzitetima su uvedene crne studije, koje većinom nijesu

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Crna istorija

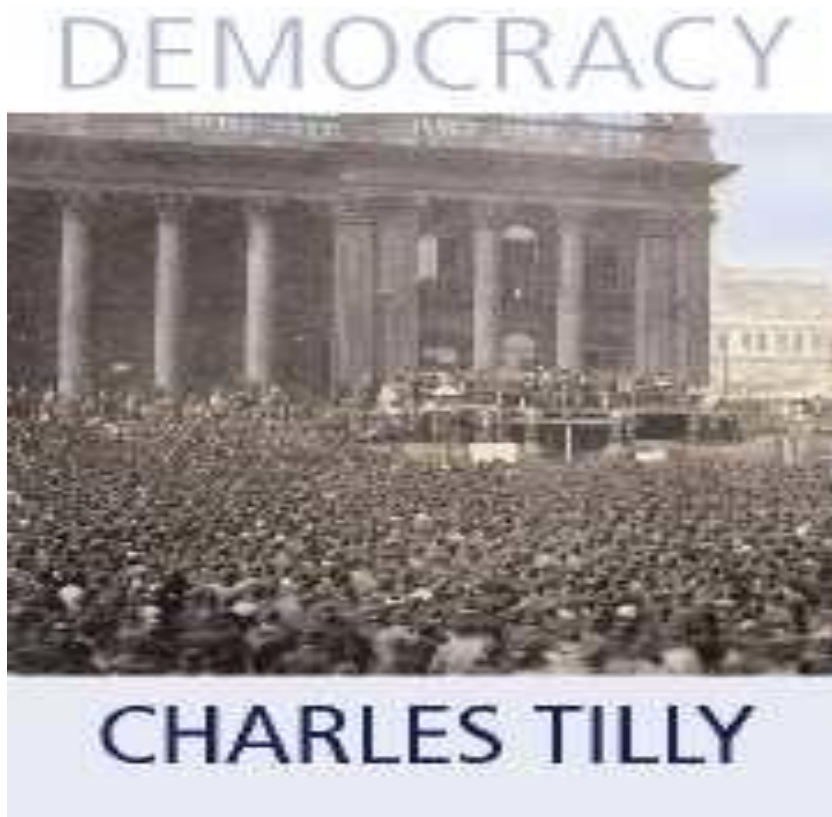
Crna istorija

- *Crna istorija* insistira na istraživanjima svakodnevice na osnovu kulturne antropologije a u njenom središtu su problemi crnoga identiteta i crne rasne svijesti, tako da rezultati tih istraživanja uglavnom ruše dominantan bijeli mit. Kao raširena grana socijalne istorije javlja se istorija porodice, potom istorija radništva.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Sociologija

sociologija

- Posebno je za istoričare značajan rad dvojice sociologa. To su *Charles Tilly* i *Immanuel Wallerstein*.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Immanuel Wallerstein
(1930-2019)

World systems analysis

- Immanuel Wallerstein treated the world as the main unit of analysis
- He refined the dependency theory model to describe the history of world capitalism
- In WSA, the core exploits the periphery; the semi-periphery is an intermediate stage, both exploiting the periphery and exploited by the core

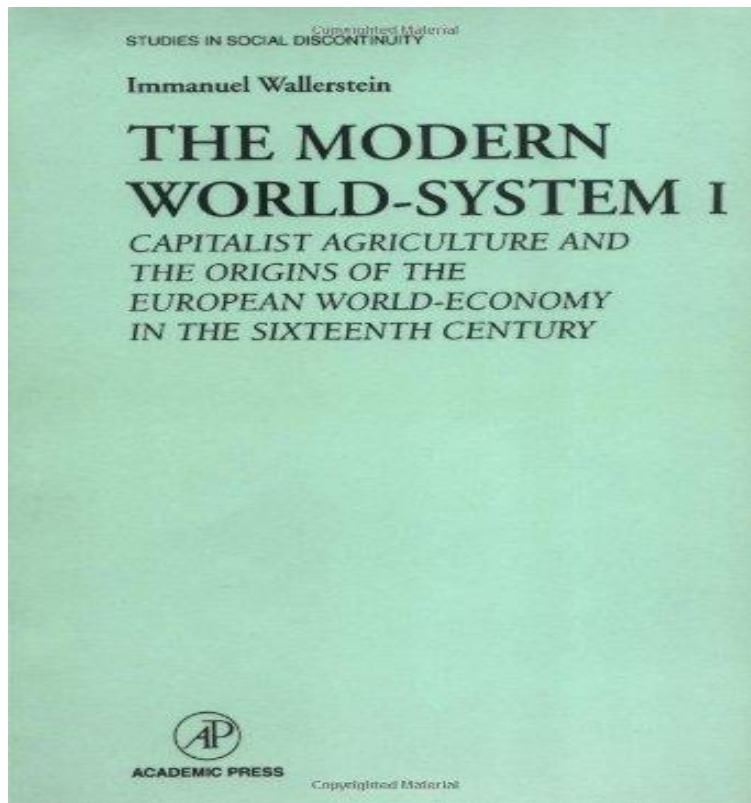
Immanuel Wallerstein

- Dok je Tili predstavnik onih sociologa koji teorije žele povezati sa istorijskom raznolikošću i koji misle da sociolog može identifikovati procese u pojedinim istorijskim razdobljima, dotle je Volestrin sljedbenik struje oko *Anala* i Brodela, iako se ne slaže sa Brodelovom osnovnom teorijom.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Immanuel Wallerstein
(1930-2019)

CENTAR FERNAN BRODEL

- **Volestrin je osnivač *Centra F.Brodel za studije ekonomije, povijesnih sistema i civilizacije* u SAD (1977) i pisac mnogo kritikovanog djela, koje je proizašlo iz projekta što ga je pokrenuo Brodel o modernom svijetu, kapitalističkoj poljoprivredi i porijeklu evropske ekonomije svjetova u XVI vijeku (1974).**

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Immanuel Wallerstein (1930-2019)

TEORIJA O KAPITALIZMU

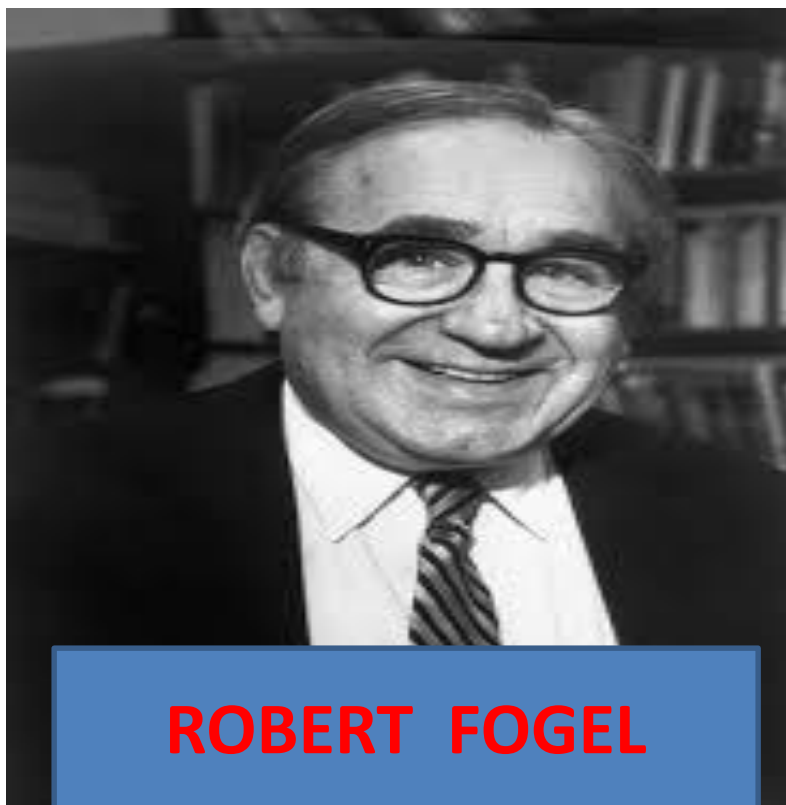
Wallerstein nije prihvatio Brodelovu teoriju o uvijek istom kapitalizmu.

Wallerstein istorijskom argumentacijom dokazuje da se glavni mehanizmi svjetskog kapitalističkog sistema nalaze u nekim evropskim zemljama u XVI vijeku prije industrijske revolucije. Svjetski sistem je obilježen međunarodnim ekonomskim uređenjem i podjelom rada, koji se sastoji od jezgra, poluperiferije i periferije, pri čemu se pojedine zemlje mogu uzdići do jezgra ili pasti do poluperiferije ili periferije i obratno. **Za modernu**

istoriju je bitna integracija sve više dijelova svijeta u taj opšti sistem u kojem zapadne zemlje u jezgru pomoću oružja i tržišta, iskorišćavaju periferije. Po Wallersteinu društvene promjene bi bile uslovljene promjenama u svjetskom sistemu, a ne u pojedinim zemljama.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Istorijska sociologija

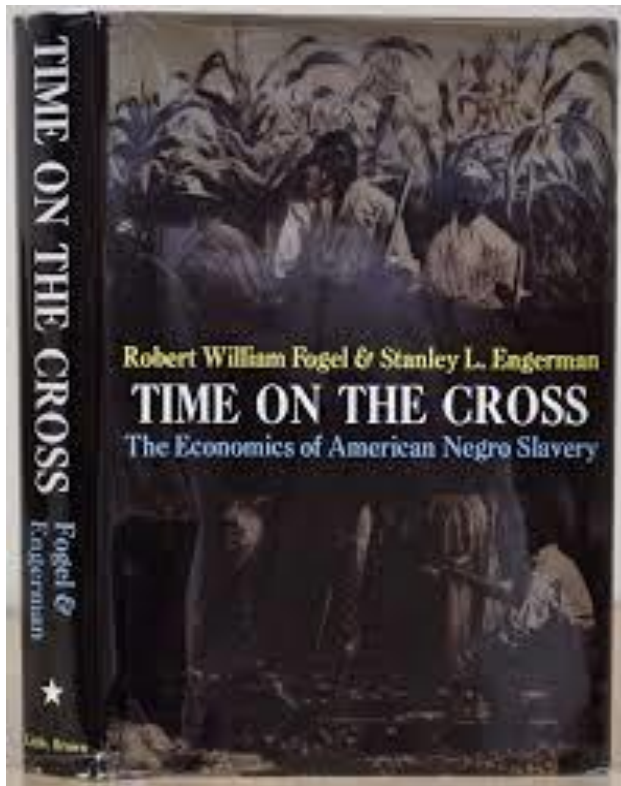

KLIMETRIJA

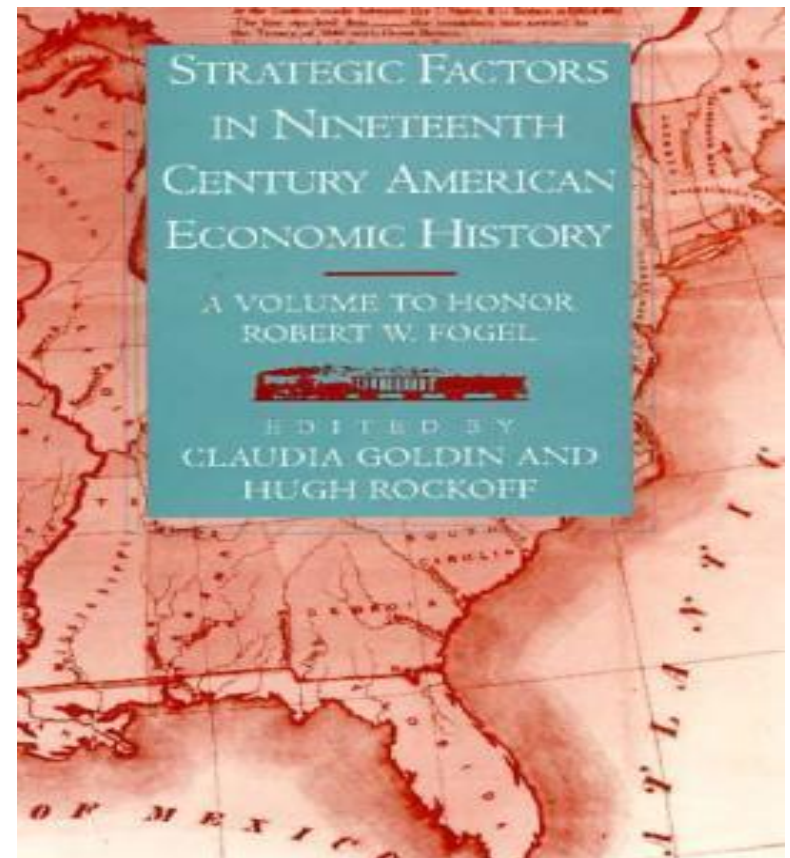
- *Istorijska sociologija* pokušava konstruisati teorije kojim bi se objasnio odnos procesa i istorijske različitosti, pri čemu su kvantitativne metode sredstvo istraživanja. Nasuprot tome isključivu kvantifikaciju, kao jedino naučnu, primjenjuje nova ekonomska istorija ekonomista, koja je nazvana *kliometrijom*. Za njih je samo ono što se može iskazati mjerenjem naučno i kliometričari povezuju mjerenje sa teorijom i teže da unište ekonomiju kojoj brojevi služe samo za ilustraciju.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

KLIMETRIJA

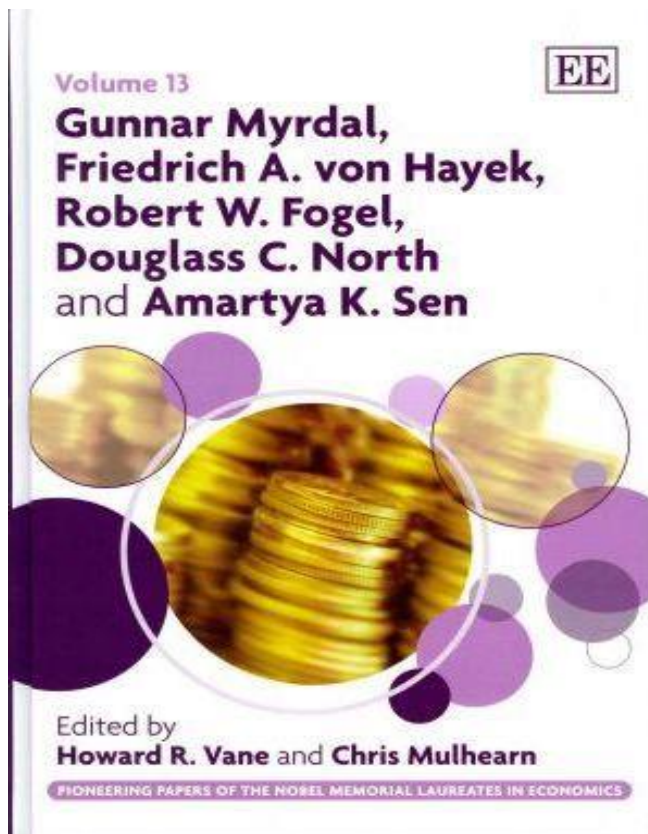

KLIMETRIJA

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

KLIMETRIJA

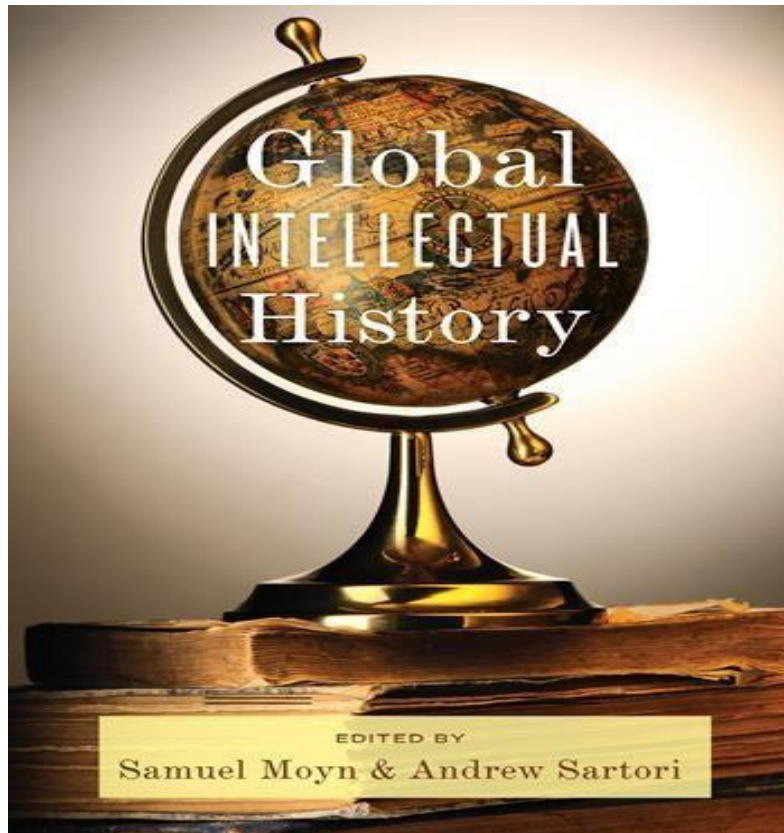

KLIMETRIJA

- Iako se *kliometrija* najviše praktikuje kod istraživanja ekonomske istorije, ona se primjenjuje i u istraživanjima porodica, gradova, parlamentarnih i izbornih struktura i mnogih drugih tema. Služi se jezikom razumljivim samo uskim specijalistima (matematički i statistički jezik). Kliometrija je za sada isključivo američki fenomen i njeni skupi kompjuterski proizvodi, po mišljenju kritičara, dali su

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

INTELEKTUALNA ISTORIJA

INTELEKTUALNA ISTORIJA

- Ona se bavila idejama istaknutih личности, posebno u periodu kada je vladao interes za značaj američke misli i američkog duha. Međutim, pod uticajem rasnih sukoba, rata u Vijetnamu i studentskog radikalizma srušio se mit o duhovnom konsenzusu Amerikanaca i nastupa doba socijalne istorije koja se uredsređuje na istraživanja društvenih dimenzija ideja. Istražuju se određeni idejni sistemi, potom intelektualna istorija (neformalna mišljenja, literarna kretanja, socijalna istorija ideja, ideologije, širenje ideja i na kraju kulturna istorija koja je dala pečat savremenoj intelektualnoj istoriji.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

nova kulturna istorija

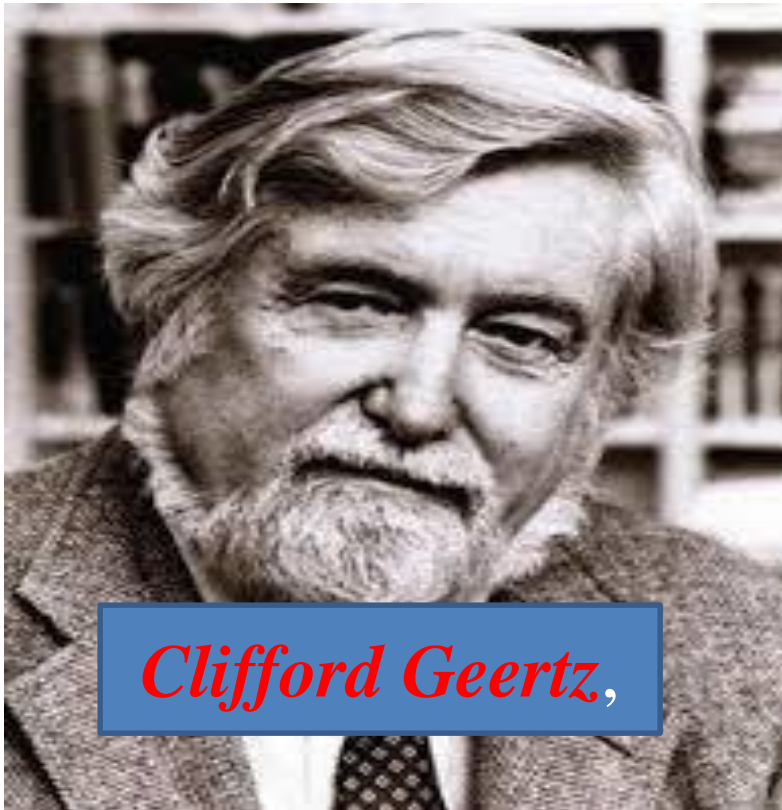

najviše citiran autor u SAD

- Opšte je prihvaćena GERTZOVA definicija kulture kao istorijski utemeljenog obrasca značenja izražen u simbolima kao sistemu naslijeđenih shvatanja. Pozivajući se na Maksa Vebera koji je izjavio da je čovjek životinja upletena u paučinu značenja što ih je sama isplela, Geertz je promovisao shvatanje da je kultura upravo ta mreža i da se analiza ne može temeljiti na traganju ka zakonitostima, nego na interpretaciji smisla, odnosno na razumijevanju i doživljavanju duhovnog svijeta čovjeka.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Nova kulturna istorija

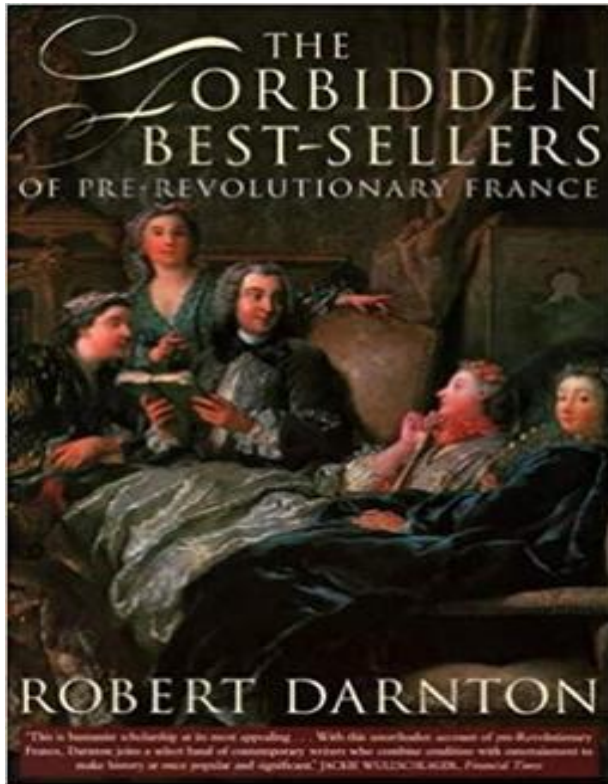
KULTURNI DOGAĐAJI

- GERTZOV poznati članak *Duboka igra: Bilješka o borbi pjetlova na Baliju*, pored gustog iskaza je primjer nastojanja autora da pronikne u duboke i složene slojeve značenja ispod površinskih kulturnih događanja. Pjetlovi su shvaćeni kao surogati za njihove vlasnike i njihova borba reprodukuje odnose među društvenim grupama i povezuje ih sa kolonijalizmom i procesom stvaranja države

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

NOVA KULTURNA ISTORIJA

ROBERT DARTNON

- GERTZOV sljedbenik, historičar *Robert Darnton* u svom radu o **jednom pokolju mačaka** koji su izveli radnici u Parizu u XVIII vijeku takođe demonstrira obrazac gustog opisa. Svoje kritičare ova struja je našla među istraživačima koji tvrde da jedan te isti simbol nema uvijek isto značenje i da za razliku od antropologa koji uglavnom konstruišu priču na osnovu slušanja i zapisa od informatora, kazivanja samih učesnika, historičar mora postupati znatno drugačije kada ima pred sobom pisani izvor.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

NATALI ZEMON DAVES

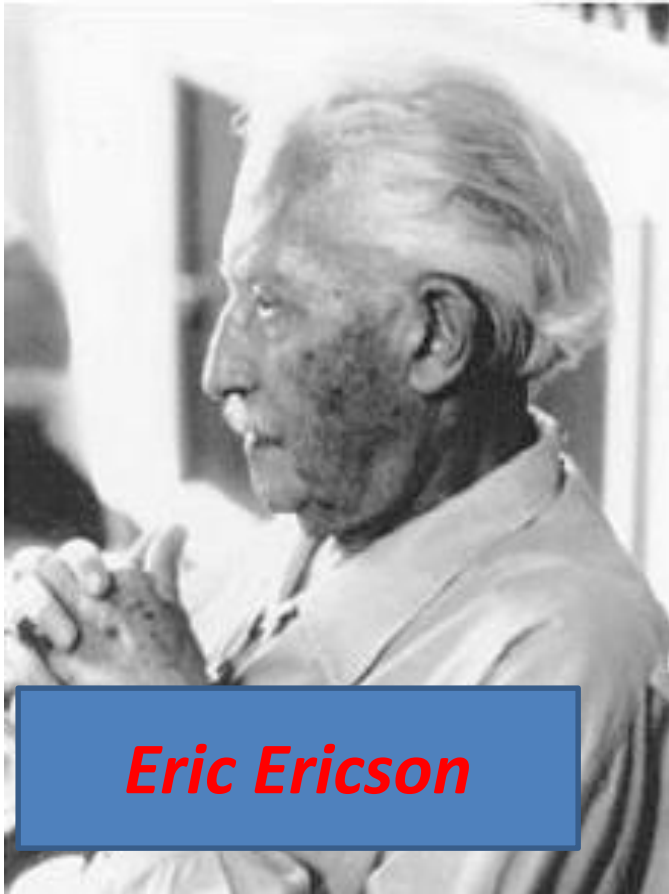

Storia o Martinu Gveru

- Među sljedbenicima Geertzove antropologije ističe se *Natalie Zemon Davis* svojim interpretacijama narodne kulture. Učestvovala je u snimanju filma o povratku *Martina Guerrea* (autor istoimene knjige), o jednom poznatom događaju iz seljačkog života u Francuskoj u XVI vijeku. Jedan se varalica predstavio kao Martin Guerre, živio je sa njegovom ženom, pa je poslije povratka pravog Guerrea optužen kao varalica. Suština je u tome što je Davisova mnoge praznine usljed nedostatka istorijskih izvora domislila i što osporava postojanje granice između faktičkog i fiktivnog, jer tvrdi da postoji jedinstvena seljačka kultura i da se na osnovu saznanja o društvenim, ekonomskim i odnosima među polovima mogu vjerno rekonstruisati misli i osjećanja seljanke, Guerove žene.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Psihoistorija

psihoistorija

- *Psihoistoriju kao granu istorije uveo je psihoanalitičar i kliničar Eric Ericson, čije su biografije Martina Lutera i Mahatme Gandija postale obrazac za psihoistoričare. U načelu psihoistorija nalazi opravdanje u uvjerenju da historičari ne mogu uočiti složen splet namjera ljudi u prošlosti bez hipoteze o tome kako ljudski duh uopšte djeluje. Psihoistorija je ipak postigla, u cjelini gledano, vrlo skromne rezultate.*

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

Women history-istorija žena

Eleanor Roosevelt

Jeanette Rankin

Mary Baker Eddy

Amelia Earhart

Sacajewea

Rosa Parks

Clara Barton

Harriet Beecher Stowe

Barbara Jordan

Women history-istorija žena

- Vjerovatno da nijedna oblast ne proizvodi toliki broj radova koliko *istorija žena* u SAD. Otkako je 1948. godine u UN proklamovana ravnopravnost žena, brojna feministička društva, čiji je cilj uklanjanje diskriminacije žena na različitim životnim područjima, te nagli rast studentkinja, otvaranje ženskih studija, u muški svijet istorije uveli su ženu kao predmet istraživanja. Posebno kroz istoriju svakodnevice i istraživanju odozdo žena je postala vidljiva u istoriji. U početku su to bile samo slavne i poznate žene, žene poznatih muževa, majke ili kćerke, da bi kasnije preovladao trend pokazivanja uloge

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

*da li su žene uvijek bile nevidljive u
istoriografiji ?*

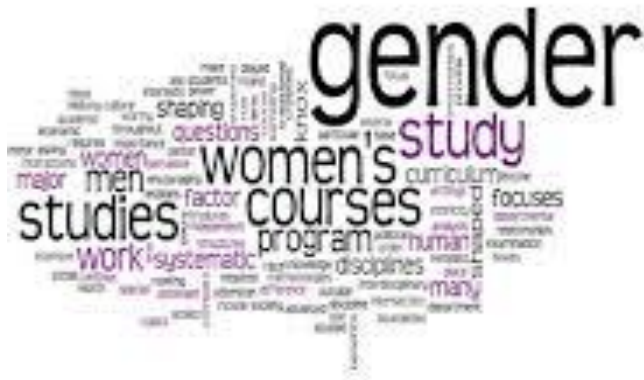
Prema istraživanjima, profesionalizacija historije je uzrokovala i izbacivanje žena iz historiografije, dok je zabrana pohađanja fakulteta koja je trajala u XIX i dobrim dijelom XX vijeka, stručno obrazovanje žena historičara svelo na amaterizam.

- Uočeno je da se *Deklaracija o pravu čovjeka i građanina* iz francuske revolucije odnosi samo na muškarce, i da je 1791. godine u francuskoj skupštini od *Olumpe de Gouges* predložena *Izjava o pravima žene i građanke* koja je odbijena, a da je godinu dana kasnije Engleskinja *Mary Wollstonecraft* objavila spis o potlačenosti žena.

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

WOMEN STADY

ŽENSKÉ STUDIJE

- Žene u istoriografiji ponovo postaju vidljive ne samo zalaganjem feminističkog pokreta, već više širenjem *socijalne antropološke istorije* unutar kojih su istraživanja društvenih struktura, istorijske demografije, istorija porodica, djece i omladine, odnosa ljudi prema životu i smrti, imaginarnog i nesvjesnog, nužno obuhvatila i žene. Pod uticajem previranja 1968. godine raste interes za istraživanjima marginalnih grupa, disidenata, etničkih manjina i, naravno, žena. Nastaje niz interdisciplinarnih *Women's Studies* (*Ženske studije*) uz učešće etnologije, psihologije, socijalne psihologije, sociologije, politikologije, medicine koje su sve istorijski orijentisane. Profesionalne istoričarke osuđuju navodnu objektivnu istorijsku nauku kao masku pod kojom se krije muški pogled na svijet

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA

GNJEV ŽENA

JIRGEN KOKA

OSUDA NAUKE

- Profesionalne historičarke osuđuju navodnu objektivnu historijsku nauku kao masku pod kojom se krije muški pogled na svijet. Takav stav žena historičara najbolje je na svojoj koži osjetio čuveni njemački historičar *Jürgen Kocka* koji je bio izbačen sa jednoga skupa o historiji žena (1979) jer je tvrdio da naučni pristup mora zavisiti od kvalifikacije i interesa istraživača, a ne njegovog pola, nacionalnog porijekla, religije ili političkog uvjerenja. Deset godina kasnije (1990) Kocka je sa dvjema najpoznatijim njemačkim historičarkama polova *Ute Frevert* i *Karen Hausen* na kongresu njemačkih historičara vodio sekciju sa temom klase i pol u XIX vijeku, iznoseći mišljenje da je historija polova uz antropološku i socijalnu historiju

II. SAVREMENA ISTORIOGRAFIJA –SAD

- *Istorija žena* u SAD je nastala najprije kao istraživanje položaja, djelatnosti i iskustva žena u pojedinim historijskim razdobljima, a od sredine sedamdesetih se pojavila istorija polova (*Gender History*) koja razvija svijest o različitosti iskustva muškaraca i žena. Najvažnije djelo danas nastalo u toj oblasti je *svakako Istorija žena na Zapadu od antike do XX vijeka* u pet knjiga (1991) na francuskom, četiri knjige su izašle na italijanskom i njemačkom (1993-1994). Na ovoj istoriji koje je zamišljena u krugu francuskih historičarki, radilo je više od sedamdeset autora i autorki iz različitih zemalja. Ovoj istoriji prethodilo je izdanje *Istorije privatnoga života Žorža Dibija*.

-